

IQTISODIYOT YO‘NALISHI TALABALARI UCHUN SAMARALI MULOQOTGA OID TIL KO‘NIKMALARINI EGALLASHDAGI MUAMMOLAR

Hafizov Abror Alisher o‘g‘li,

O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi

abrorbek.hafizov@gmail.com

ANNOTATSIYA

Iqtisodiyot yo‘nalishidagi talabalar uchun til ko‘nikmalarini egallash, ayniqsa ingliz tilida, akademik va professional muhitda samarali muloqot qilish uchun muhim hisoblanadi. Ushbu tadqiqot bu muammolarni lingvistik, kontekstual va pedagogik nuqtai nazardan o‘rganadi. Aralash metodologiyaga asoslangan yondashuv asosida asosiy qiyinchiliklar aniqlanadi, jumladan, maxsus lug‘at boyligi bilan cheklangan tanishuv, iqtisodiyot o‘quv dasturlariga til o‘qituvining yetarlicha integratsiyalashmaganligi va ingliz tili darajasining turlicha bo‘lishi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, tarmoqlararo hamkorlik va moslashtirilgan til dasturlari kabi maqsadli choralar muloqot ko‘nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Bu strategiyalar talabalar uchun murakkab iqtisodiy tushunchalarni bayon etish va global muhokamalarda samarali ishtirok etishga zamin yaratadi.

Kalit so‘zlar: *til ko‘nikmasi, iqtisodiyot talabalari, samarali muloqot, lingvistik muammolar, tarmoqlararo yondashuvlar.*

ABSTRACT

Language skills are essential for students studying economics to communicate effectively in academic and professional settings. This study examines these issues from linguistic, contextual, and pedagogical perspectives. Using a mixed-methodology approach, key challenges are identified, including limited exposure to specialized vocabulary, insufficient integration of language instruction into economics curricula, and varying levels of English proficiency. The study findings suggest that targeted interventions such as cross-sectoral collaboration and tailored language programs can significantly improve communication skills. These strategies provide students with the tools to communicate complex economic concepts and participate effectively in global discussions.

Keywords: *language skills, economics students, effective communication, linguistic challenges, cross-sectoral approaches.*

KIRISH

Samarali muloqot iqtisodiyot yo'nalishidagi talabalar uchun asosiy kompetensiyalardan biri hisoblanadi, bu ularga murakkab g'oyalarni bayon etish va akademik hamda professional muhokamalarda mazmunli ishtirok etish imkonini beradi (Hafizov, 2024). Biroq, ayniqsa ingliz tilidagi zarur til ko'nikmalarini egallash ko'plab talabalar, ayniqsa ingliz tilida so'zlashilmaydigan mamlakatlarda, uchun muhim to'siq bo'lib qolmoqda (Smith & Jones, 2018). Ushbu tadqiqot iqtisodiyot talabalari duch keladigan lingvistik muammolarni o'rganadi va ularning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish strategiyalarini ko'rib chiqadi.

Adabiyotlar sharhi

Til ko'nikmalarining ahamiyati

Til ko'nikmalari iqtisodiyot yo'nalishidagi talabalar uchun juda muhim, chunki ularning sohasi aniq terminologiya va mavhum tushunchalarni aniq ifodalashga tayanadi. Tadqiqotlar til ko'nikmalari va akademik muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlikni ta'kidlaydi, kuchli lingvistik qobiliyatga ega talabalar tahliliy va yozma muloqot talab qilinadigan fanlarda yaxshiroq natijalar ko'rsatadi (Chen & Li, 2020). Bundan tashqari, ingliz tili global akademiya til birligi sifatida ilmiy manbalarga kirish va xalqaro muloqotda ishtirok etish uchun juda muhimdir (Wright, 2019).

Akademik yozuvdagi muammolar

Iqtisodiyot talabalari ko'pincha murakkab dalillarni bayon etish bo'yicha yetarlicha tayyorgarlik yo'qligi tufayli akademik yozuvda qiynaladilar. Iqtisodiy yozuv umumiy va sohaga xos til ko'nikmalarini, jumladan dalillar tuzilmasini yaratish, dalillardan foydalanish va miqdoriy ma'lumotlarni tushuntirishni talab qiladi (Smith & Jones, 2018). Ingliz tilida so'zlashilmaydigan hududlardan kelgan talabalar iqtisodiy nazariyani yaxlit hikoya tuzilmasi bilan birlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelishlari ko'p kuzatiladi (Chen & Li, 2020).

Maxsus lug'at

Iqtisodiyot sohasi juda maxsus atamalar bilan ajralib turadi, talabalar bu atamalarni tushunish va samarali qo'llashga majburdirlar (Hafizov, 2021). Tadqiqotlar ko'plab talabalar bu atamalarni o'zlashtirish va yozuv hamda muhokamalarda qo'llashda jiddiy qiyinchiliklarga duch kelayotganini ko'rsatmoqda. Asl iqtisodiy matnlar bilan cheklangan tanishuv va yetarlicha mashq etilmasligi bu muammolarga hissa qo'shmoqda (Wright, 2019).

Pedagogik bo'shliqlar

Iqtisodiyot o'quv dasturlarida odatda til o'qitish bo'yicha aniq ko'rsatmalar yetarli emas, asosiy e'tibor texnik mazmunga qaratilgan. Wright (2019) fikriga ko'ra, bu omil talabalarni tadqiqot natijalarini taqdim etish, hisobot yozish va bahslarda

ishtirok etish kabi kuchli muloqot ko'nikmalarini talab qiluvchi vazifalarga tayyorlay olmaydi (Hafizov, 2021). Bundan tashqari, iqtisodiyot fakultetidagi o'qituvchilar til o'qitishni asosiy vazifalariga ikkinchi darajali deb qarashlari mumkin (Smith & Jones, 2018).

Tarmoqlararo yondashuvlar

Til o'qituvchini iqtisodiyot ta'limiga integratsiyalash bu muammolarning yechimi sifatida taklif etilgan. Tadqiqotlar til o'qituvchilari va iqtisodiyot fakulteti o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlik orqali talabalar til ehtiyojlariga moslashtirilgan modullar ishlab chiqishni tavsiya qiladi (Chen & Li, 2020). Bunday yondashuv talabalar sohaga xos materiallar bilan ishlash qobiliyatini oshiradi va umumiy muloqot ko'nikmalarini yaxshilaydi.

Metodlar

Tadqiqot dizayni

Aralash metodologiyaga asoslangan yondashuv qo'llanildi, bunda miqdoriy so'rovnomalar va sifatli intervyular orqali batafsil ma'lumotlar olindi.

Ishtirokchilar

Tadqiqotda O'zbekistondagi uchta universitetdan 50 nafar bakalavr bosqichidagi iqtisodiyot talabalari va 4 nafar o'qituvchi ishtirok etdi. Ishtirokchilar qatlamli tasodifiy tanlov usuli bilan tanlandi.

Ma'lumot to'plash

So'rovnomalar: Talabalar o'zlarining til darajasi, iqtisodiy terminologiyaga bo'lgan ta'siri va akademik yozuv hamda taqdimotdagi muammolari haqida anketani to'ldirishdi.

Intervyular: O'qituvchilar yarim tuzilgan intervyularda ishtirok etib, kuzatilgan muloqot to'siqlari va ehtimoliy yechimlar haqida fikr bildirishdi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish

Miqdoriy ma'lumotlar statistik dastur yordamida tahlil qilindi, sifatli ma'lumotlar esa tematik tahlil orqali takrorlanadigan naqshlar va mavzularni aniqlash maqsadida o'rganildi.

Natijalar

Lingvistik muammolar

Tadqiqot uchta asosiy muammoni aniqladi:

Maxsus lug'at: Talabalarning 70% dan ortig'i iqtisodiy atamalarni tushunish va samarali qo'llashda qiyinchilikka duch kelgan.

Akademik yozuv: Talabalar tadqiqot maqolalarini tuzishda va murakkab dalillarni mantiqan bayon etishda qiynalgan.

Ogʻzaki muloqot: Taqdimot koʻnikmalari yetarli mashq va ingliz tilidan foydalanishdagi ishonchsizlik tufayli zaif boʻlgan.

Kontekstual omillar

Integratsiyaning cheklanganligi: Til oʻqitish iqtisodiyot oʻquv dasturlariga yetarlicha integratsiyalashmagan, faqat 30% dan kam talabalar iqtisodiy yozuv yoki nutq boʻyicha rasmiy tayyorgarlikdan oʻtgan.

Til bilimi darajalari Turlicha: Xalqaro talabalar va ingliz tilida soʻzlashmaydigan hududlardan kelganlar turlicha til tayyorgarligi sababli qoʻshimcha qiyinchiliklarga duch kelgan.

Oʻqituvchilar kuzatuvlari

Oʻqituvchilar til va iqtisodiyot fakultetlari oʻrtasidagi tarmoqlararo hamkorlik zarurligini taʼkidladilar. Shuningdek, ular amaliyotga yoʻnaltirilgan faoliyatlar, jumladan bahslar va keys tadqiqotlar etishmasligi muloqotdagi qiyinchiliklarni kuchaytirishini qayd etdilar.

Muhokama

Tadqiqot natijalari iqtisodiyot talabalari uchun til oʻqitish boʻyicha jiddiy boʻshliq mavjudligini koʻrsatmoqda, bu ilgari olib borilgan tadqiqotlar bilan hamohangdir (Chen & Li, 2020; Wright, 2019). Maxsus til oʻqituvining yetishmasligi talabalar akademik matnlar bilan ishlash, muhokamalarda ishtirok etish va sifatli tadqiqot ishlarini yaratish imkoniyatini cheklaydi. Bu muammolarni hal qilish uchun til koʻnikmalarini iqtisodiyot taʼlimiga integratsiyalashni koʻzda tutuvchi tarmoqlararo yondashuv zarur.

Xulosalar

Oʻquv dasturlarini rivojlantirish: Iqtisodiy muloqot va yozuv koʻnikmalariga oid modullarni iqtisodiyot dasturlariga qoʻshish.

Amaliyotga yoʻnaltirilgan oʻqitish: Bahslar, taqdimotlar va hamkorlikdagi loyihalar kabi faoliyatlarni ragʻbatlantirish.

Chet elliklar uchun qoʻllab-quvvatlash: Xalqaro talabalar uchun maxsus til seminarlarini va resurslarini taqdim etish.

XULOSA

Til koʻnikmalari iqtisodiyot talabalari uchun akademik va professional kontekstda samarali muloqot qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Maqsadli choralor orqali lingvistik muammolarni bartaraf etish ularning globallashtgan iqtisodiy sharoitda muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini oshiradi. Kelajakdagi tadqiqotlar bunday choralarning talabalar akademik va kasbiy yoʻnalishiga uzoq muddatli taʼsirini oʻrganishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Chen, J., & Li, Y. (2020). *Integrating language instruction into economics education: A case study*. Journal of Economics Education, 51(3), 245–258. <https://doi.org/10.1080/00220485.2020.1737684>
2. Hafizov, A. A. (2023). A need analysis for curriculum design of business English class. *Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595)*, 3(6).
3. Hafizov, A. A. (2024). CHALLENGES IN PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR INSTRUCTING BUSINESS VOCABULARY TO TERTIARY-LEVEL LEARNERS. *International Journal of World Languages*, 4(3).
4. Hafizov Abror Alisher Ugli (2021). THE LINGUODIDACTIC POTENTIAL OF USING AUTHENTIC MATERIALS IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1 (5), 817-826.
5. Smith, A., & Jones, R. (2018). *The role of communication skills in economics education*. Economics and Education Review, 67, 22–30. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2018.02.004>
6. Wright, P. (2019). *Teaching academic writing in economics: Challenges and strategies*. Language Teaching Research, 23(4), 519–534. <https://doi.org/10.1177/1362168819836843>